

Akif Abi

28 Mayıs 2017, <http://hanzalan.blogspot.com.tr/2017/05/akif-abi.html?m=1>

Yas, son yıllarda kafa yorduğum, ağırlığını hissettiğim duyguların en başında geliyor. Hicret ise yeni yeni alışmaya çalıştığım bir halet-i ruhiye. Akif abi'nin ölüm haberini de gene evden çok uzakta, bir yolculuğun orta yerinde, bir sabah aldım apansızın. Fakat geri dönmek için artık çok geçti. Gidenlerin ardından şahadet etmek geride kalanlara, yani gitmekten aciz olanlara düşer hep. Omuzları çürüten, nefesi daraltan, zihni tarumar eden bir yük. Ashab sefere çıkarken Hz. Peygamber geride duran birkaç kimseyi kast ederek kimilerini de geride durması gerektiğini buyurur. Zira gidenleri hatırlamak ve hatırlatmak onların ödevi olacaktır. Kayıt düşmek de seferin bir parçasıdır.

Benim için de Akif abinin vefatı, hem sembolik hem de fiili anlamda İslamcılığın ölümü demek. Zira o benim nazarımda, kelimenin tam ve tahrif edilmemiş manasıyla bir İslamcı idi ve maalesef de neslinin son temsilcisi, türünün son numunesiydi. Arkasından yazılıp çizilenlerde hâkim olan hitam duygusu, bir süredir süregiden sözde İslamcılık tartışmalarına dair de bir nokta niteliği taşıyor. Tartışmaların biçimi ve faileri, Akif abinin hiç sevmediği bir sağ söylem içerisinde cereyan etse, onun net bir şekilde mahkûm ettiği bir mahreç içerisinde üretilse de karşılık geldiği hakikatin muhal olmadığı aşikâr.

İslamcı bir muhitte doğup büyüyen bir genç olarak ebeveynlerimin dostları, benimse bir takım amca ve teyzeler olarak tanıdığım insanlarla diyalogum, ergenlikten sıyrıldıkça başka bir boyuta taşındı. Pek çoğuyla ilişkim çocukluk hatıralarına hürmeten diplomatik bir seviyede seyrederken Akif abi gibi birkaç insan ise dolaylı değil doğrudan diyalogumu sürdürdüğüm, aradaki kuşak farkına karşın belirli bir paylaşımı örgütleyebildiklerimdendi. İslamcılık yavaş yavaş düzenle bütünleşirken, çocukluğumun kahramanları gençliğimin hasımlarına dönüştüler. Akif abi ise hep orada durmayı başardı. Fikirlerimiz giderek ayrışsa da kriz anlarında o hep orada duran, dönüp baktığım, bir bakış jestini mümkün kılan bir menzil, bir köşe taşı oldu.

Üniversiteyi bitirip başka maceralara doğru yol alırken Akif abiyle muhabbetimiz de başka bir boyuta taşındı. Zira pek çok ilişkim, rabitam, dost ve yoldaşlıklarım tasfiye olurken o her defasında aramızdaki farkları kat ederek muhabbetimizi baki kılmayı örgütleyebilmiş idi. Bunu nasıl başardı, bir şekilde nasıl görüşebilir kaldık bilmiyorum. İslamcılık bir ihtimalden kâbusa dönüşürken, çocukluk kahramanlarımla zombileşmesine tanıklık ederken biz hala beraber bir müsteherk üzerine konuşabiliyorduk. Belki de bulduğumuz yer bir garip davaya yakılan ağıt, bir çöküşün ve çürümenin yüküne beraber dayanmak ağırsı idi. Gene de kendime sormaktan alıkoyama-

diğim soru onun bu buluşmalara neden ihtiyaç duyduğuydu, Yoksa benden başka görececek kim-
sesi yok muydu? Şaka yollu bunu birkaç defa sorduğumda, biraz keder biraz da taltif ile olmadı-
ğını ikrar etmişti. Muhabbetimizin gizli müştereki kesif bir yalnızlık, garib olmak ve kalmak idi.

Onun geçmişini kendime katık edecek değilim. Zira her post-mortem metni mevtanın mirasında
çeşitli hak iddialarına haizdir. Yahut talip olduğu tarih yazımıyla belirli pozisyonları tahkim et-
me arayışındadır. Benim son on yılım Akif Emre'nin İslamcı bir figür olarak giderek yalnızlaş-
masının, çepere itilmesinin, itibarsızlaşmasının tanığı olmak düştü. Ofisine gittiğimde kimseyle
karşılaşmazdım yahut hiç meşgul olmazdı aradığımda. Salt bir nezaket emaresi olmasa gerek bu.
Yahut ısrarlı davetlerinin arkasındaki itki neydi? 12 Eylül'den bu yana katı, 28 Şubat'tan beriye
neredeyse mutlak bir inzivada bulunan babamın neredeyse görüştüğü tek kimse idi Akif abi.
Onun vefatı bir bakıma sadece evlatlarını değil babamı da yetim bıraktı. Bu yetimlik, garip-
lik duygusu, iflas eden, kaybedilen davaların geride kalanlarına sinen, yasla birlikte kesifleşen,
ağırlaşan bir hal olarak yaşanabilir. Emre'nin vakitsiz ve dertli ölümünün geride kalanlara yük-
lediği vicdan azabı biraz da bununla ilgilidir.

Mesafeler ve şartlar, cenazeye ve taziyeye icabetimi imkânsız kıldı. Bu metni, 3,5" bir telefonun
parçalanmış ekranında, dokunmatik klavyeyle boğuşarak, hatırladıklarımı unutarak, unuttukları-
mı hatırlamaya çalışarak yazıyorum. Cenazeye gidemediğime mahzun olsam da orada karşılaşa-
caklarımdan mahrum kalmakla da avutuyorum kendimi. Zira Akif abinin ardından sahtekârca
yas mesajları yayımlayan siyasetçiler, medya patronları, bürokratlar onun hayatı boyunca müca-
dele ettiği düzenin bir parçası, biteviye eleştirdiklerinin failleriydiler. Yas evinde en
çok gözyaşı dökenlerin cinayette en çok pay sahibi olanları hatırlamalı. Ajite etmek pahasına
evet, bir cinayetten söz ediyoruz. Zira mutad bir sağlık sorunu olmayan dinç bir beden, mutad
mesaisinin başında, lokması önündeyken yenik düştüğü kalbi yahut çıktığı terk-i dünya seferi
elbette her vakitsiz ölüm gibi kaderi kabullenemeyen fanilere bir takım failer işaret eder.

Vefatının ardından çokça iktibas edilen çürüme ve umuda dair yazısı, hikâyenin bir özeti gibidir.
Zira o metinde Emre, kendisinde pek de görülmeyen bir cömertlik ve cesaretle, ama gene de fail-
leri çok da açık etmeden, imayla iktifa ederek İslamcılığın geldiği noktayı, kolektif bir öznenin
ağzından sert bir eleştiriye daha doğrusu özeleştiriye tabi tutuyordu. Öz-eleştiri zira Akif abi
eleştiri pratiğinin faillerinin konum alışlarını önemser, içeriden veya dışarıdan konuşmalarına
göre kıymet verirdi. Hazmedilmesi zor, iktibas mebzul yazısı da esasen kendisini içeriden ko-
numlandırırsa da gelinen yere dair son derece dürüst, o ölçüde gerçekçi ve bunun neticesinde ka-
ramsar bir yönde konuşmaktaydı.

Eleştiri pratiğine yönelik optimizm-pesimizm tartışmasını da burada açmak gerek. Zira eleştiri,
bir hakkı söyleme biçimi olarak insanın aczini, hüsrânını ve zeylini telaffuza taliptir. Kötülüğü
beyan etmek kötümserlik olmadığı gibi, onunla mücadelenin bir rüknü olarak tespit ve tasviri de
kötülüğün yeniden üretimi sayılamaz. Akif abi kötümser biri değildi. Fakat istikbale dair tül-i
emelleri de yok idi. Garip bir davanın neferi olarak daha fazla sükût-u hayale uğramamanın baş-

ka çaresi ne olabilir ki? Yirmi yıldır yazdığı gazetede hala yazabiliyor olması, bir sûrete indirgenerek sağda solda göstermelik etkinliklere davet edilmesi ona yönelik bir taltif yahut eleştirilerini takdir değildi. Ardından taziye mesajları yayımlayanların yazılarına tahammülsüzlüğüne bizzat şahidim. Yahut yönettiği sitenin tasfiye olmasıyla bir yıl işsiz gezerken yaşadıklarının da.

Ernst Bloch'dan ödünç alarak, umut ilkesinin optimizm-pesimizm denkleminin dışında bir ötelige, başkalığa, mevcudun dışında bir ihtimale, devrimci bir metafiziğe içkin oluşunu Emre'nin yazılarında bir çizgi olarak görürüz. İslamcılığın reel-politiğinin AKP şahsında, sosyalizmin Sovyet tecrübesiyle yaşadığı kâbusa dönüşümünün İslamcı öznelere yarattığı bunalımı, tam da "Ümitsizlik kâfire mahsustur" hadis-i şerifinin izleğinde, iradenin iyimserliğini aklın kötümserliğiyle mecederek aşan bir metodu takip eder Emre. Kimimize bazen şimdiden fazla kopuk, aciliyetlere cevap vermekten uzak, şahitlik sorumluluğunu terk eden, müstakil mevzisinden pek uzaklaşmayan bir tutum olarak gelebilecek bu çizgi, onu bir köşe taşı kılandır aynı zamanda. Bizim gibi dünyevileşen öznelere, İslam'ın çağdaş bir metafiziğini tekrar da hatırlatan, tam da bu çürümenin ortasında işte bu umut ilkesi olacaktır. Akif abinin sağıcılıkla, kapitalizmle bazen fazla ketum, kırk bohçaya sarılı, soyut fakat ısrarlı bir kesintisiz dövüşü de böyle bir ilkesellikten kerteriz alır.

Mesele çizgi ve ilkelerden ibaret değil tabii. Akif abinin kendisi de romantik ve nostaljik fetişizmlerden imtina ederdi. Ameliyle varolan, çizgisini üretimiyle ortaya koyan biriydi, pratikti, ama kesinlikle pragmatik değildi. Kayseri'de teknik lise okuması, Yıldız'daki mühendislik macerası ve yabancı lisan hâkimiyetiyle dış haberlere yönelimi, Afgan cihadını takip edişi ve dünya Müslümanlarıyla ilişkileneceği, 90'ların başındaki Londra maceraları onda kuşağında eşine az rastlanır bir kültürel, entelektüel birikim oluşturmuştu. Mekân ve coğrafya meselesiyle ilişkisi, şimdinin trendinden çok daha evvel yazı ve kitaplarında belirgin bir temadır. Keza dünya Müslümanlarına dair sosyal bilimsel derinlikli, sloganik ve hamasi olanın ötesine geçen işçilikli içerikleri, sahaya ve literatüre hâkim perspektifiyle başattır. Bu tecrübeyle damıttığı bakış, dünya bülteni projesinin çıta üstü içeriğinde kristalleşir. Onu daha da özel kılan ise öteden beri estetikle, fotoğrafla, imaj ekonomileriyle ilişkisidir. 80'lerin eleştirel teori ve kültür çalışmalarını iyi takip eden Akif abi, bu literatür üzerinden pek çok iş üretmiş ve ciddi bir farkındalık yaratmıştır. Gazeteciliğin ötesine geçip döneminin imkânlarının çok ötesinde ürünler ortaya çıkaran belgeselciliği de bu pratikten beslenir.

Onun belki nazik, belki vefakâr, belki garib ısrarcılığıyla, bir ay kadar evvel görüşmüştük. Mahmut abinin filmi için İstanbul'a geldiğimden neredeyse kimsenin haberi yoktu. Zaten projenin temposunda öyle bir sosyalleşme vakti de. Akif abi nereden duyduysa geldiğimi öğrenmiş, iki defa telefon etmiş, yetmeyince sitemkâr bir mesaj atmıştı. Ümraniye'de araba sahnelerini çektiğimiz uykusuz bir gecenin ardından güneşi doğurup ekibi servislere bindirdikten sonra minibüse atladığım gibi Bulgurlu'da aldım soluğu. Oturdıkları apartman kentsel dönüşüme girince buraya taşınmışlardı. Sabah namazından sonra yatmayı beni beklemiş, normal saatlerde bir bu-

luşmayı imkânsız kılan tempoma hiç naz etmemişti. Dürdane teyze Kayseri usulü bir kahvaltı hazırladı. Günün ilk ışıkları mutfağa vururken ahvalden konuştuk. Ondan duyup iki yıl evvel Kayseri'de "Albüm"ü yaparken tanışma ve muhabbet etme şansına eriştiğim Aydın abiyi sordum. Sağlığının pek iyi olmadığından bahsetti. Ben de sitemle röportajı niye yapmadığımızı sordum. Dürdane teyze "git sen çek, onun gideceği yok" diye Akif abi'ye latife etti. Son iki yıldır İslamcılığın şöhretsiz ama bulunduğu Anadolu şehirlerinde bir menba, bir iklim yaratan "Köşetaşları" üzerine bir belgesel projesi üzerine çalışıyordu. Ben tüm etnografik, sözlü tarihsel, görsel hafıza iştihamla "çekelim abi" diye gaz veriyordum, o ise maişet derdiyle boğuşuyordu. Siteden ayrıldığında da çok ısrarcı oldum. Ama bir imkân gelişmedi. Kültür Bakanlığı'na dahi başvurmadan imtina etmişti. Kimseye minnet etmek istemiyordu.

Kahvaltıdan sonra bana yenilerde okuduğu bir hatıratından, Cumhuriyet'in kültür politikalarından bahsetti. Referandum neticelerinden konuştuk. Gidişatın hayırsızlığından. Benden de karamsardı, ama yazılarında her zamanki gibi umut ilkesinden ödün vermezdi. Hatta bana "ütopik" gelen bu yazılara karşın Cumartesi metinlerindeki şiirselliği birkaç kere taltif edince "ne yani milleti üfurelim, uyutalım mı diyorsun" diye eleştirmişti beni. Oysa ben o yazılardaki gündelik politikayı, aktüele dair yazdıklarından daha derinlikli buluyordum. Aslında aynı şeyi görüyor, paylaşıyoruz. Aradaki devasa jenerasyon farkına rağmen beni de şaşkırtan, hatta korkutan buydu. O, pozisyonundan taviz vermiyor, sessiz kalmak pahasına da olsa ideolojik tavrını bana ütopikçe, şimdiz gelse de sürdürabiliyordu. Bense belki acilci, belki fazla maslahatçı, belki de aktüalist bir realizmle kopuşu ve tasfiyeyi kendimce elzem sayıyordum. Ama gene de uykusuz bir set sabahında, bir kahvaltı sofrasına icabetimi mümkün kılan bir muhabbet, ısrarı, şefkati vardı. Çaylarımızı içtik, artık gözkapaklarıma direnemez olmuşum. Birlikte toparlandık. "Makinemi alsam mı?" diye sordu. "Al abi" dedim, "hava güneşli". O makinasını omuzlarken ben de kapıya yöneldim. Mahallenin durağına yürüdük. Otobüs Bulgurlu'nun sapalarından Çamlıca'ya doğru tırmanırken, bir beton denizi olarak İstanbul belirdi önümüzde. Şehrin aldığı halden, ranttan dem vurdu. Metrobüs durağına gelince iniverdi. Hep görüldüğü ve yolcusu olmaktan imtina etmediği o koca işçi römorklarından birine yöneliverdi. "Allahısmarladık abi" dedim, "Habersiz bırakma" dedi, "oralardan takip edeceğimiz birşey olursa yolla mutlaka".

Akif abi, kendisi de bir köşetaşı idi. Ardından timsah gözyaşı döken sağcılar, mürailer, işbirlikçiler güruhunu değil ama bizim gibi üç beş garibi de garip bırakıp teslim oluverdi. İyilerin hep önden gidiverdiği kaideyi bozmadı. Bizim sabitelerimiz onun kadar sıkı olmasa da ardından bıraktığı umut ilkesi, vasıflı ve çizgisini bozmayan üretim pratiği hep heybemizde olacak. Birlikte ahlanışlarımızın ise yerini hiçbirşey dolduramayacak. Ruhu şad olsun...